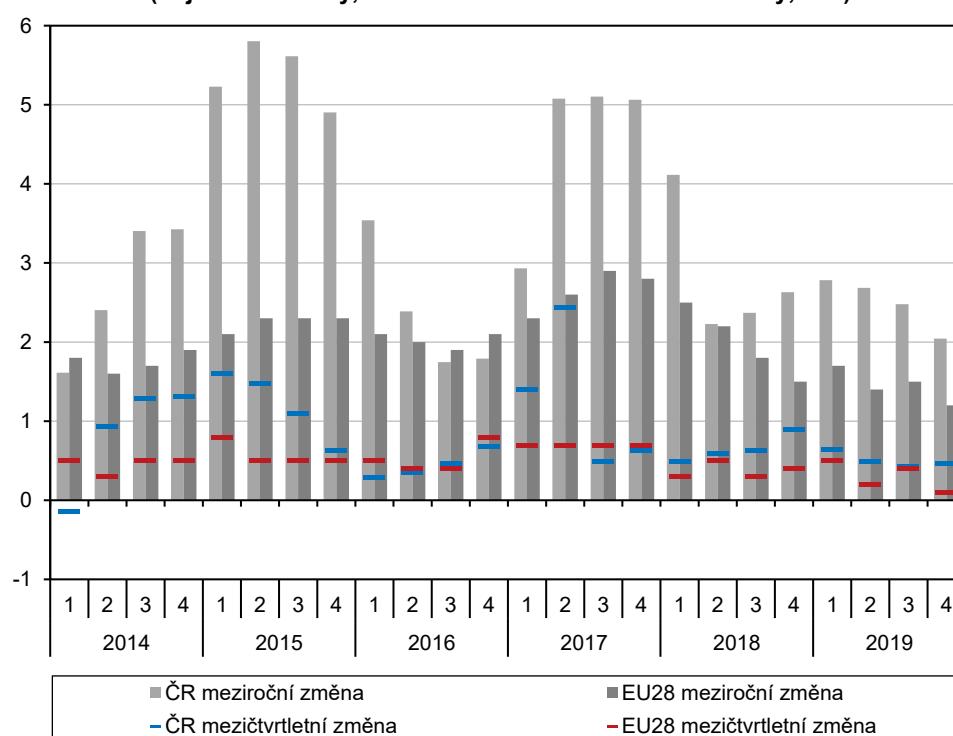

2. Souhrnná výkonnost

Hrubý domácí produkt se v roce 2019 zvýšil o 2,5 %. V závěru roku meziroční dynamika výrazněji zpomalila.

Meziroční růst hrubého domácího produktu (HDP) měl od počátku roku sestupnou tendenci, v 1. až 3. čtvrtletí se ale držel kolem hranice 2,5 % (2,8 %, 2,7 % a 2,5 % v 1., 2. a 3. kvartálu)¹. Závěr roku přinesl silnější pokles tempa, a meziroční přírůstek HDP tak ve 4. čtvrtletí činil 2,0 % (nejméně od 4. čtvrtletí 2016). Mezičtvrtletní přírůstky v průběhu 1. až 3. čtvrtletí oslabovaly (0,6 %, 0,5 % a 0,4 % v jednotlivých kvartálech), ale ve 4. čtvrtletí HDP vzrostl o 0,5 %. Za celý rok 2019 se HDP reálně zvýšil o 2,5 %. Po celý rok byla klíčovým hybatelem hospodářského růstu domácí spotřeba. Ta k celoročnímu přírůstku HDP přispěla 1,8 p. b.² Výrazně slabší byl vliv tvorby hrubého kapitálu (0,6 p. b.) a bilance zahraničního obchodu (0,1 p. b.). V samotném 4. čtvrtletí na meziroční růst HDP mimořádně silně působila tvorba hrubého kapitálu (2,3 p. b.), doplněná vlivem výdajů na spotřebu (1,7 p. b.). Silně negativní ale byl příspěvek bilance zahraničního obchodu (-1,9 p. b.). Jde o nejhorší příspěvek bilance od 2. čtvrtletí 2009.

Graf č. 1 HDP (objemové indexy, očištěno o sezónní a kalendářní vlivy, v %)

Zdroj: ČSÚ, Eurostat

Hospodářský růst loni zvolnil napříč celou EU.

Hrubý domácí produkt v Evropské unii se loni reálně zvýšil o 1,5 %. To je nejméně od roku 2013. Mírný zůstal růst spotřeby (1,6 %), poklesla dynamika výdajů na hrubý kapitál (2,6 %) a snížil se přebytek bilance zahraničního obchodu. Dynamika HDP oproti roku 2018 zpomalila ve většině zemí EU. Nejvíce se loni zvýšil HDP v Irsku (5,5 %), Maďarsku (4,9 %) a na Maltě (4,4 %). Přírůstek byl loni kladný ve všech členských zemích, nejméně to bylo v Itálii (0,3 %), Německu (0,6 %) a ve Finsku (1,0 %). Ve 4. čtvrtletí meziroční růst HDP v EU zpomalil na 1,2 % a mezičtvrtletní přírůstek činil jen 0,1 %. Meziročního přírůstku ve 4. čtvrtletí nakonec dosáhly všechny země EU, nejvíce Irsko (6,3 %), Maďarsko (4,6 %) a Malta (4,3 %). Těsně se poklesu vyhnula Itálie (0,1 %), pod 1 % se dostal meziroční přírůstek v Německu (0,5 %), Finsku (0,6 %), Švédsku (0,8 %), Rakousku a Francii (shodně 0,9 %). Ve čtyřech zemích v závěru roku HDP mezičtvrtletně poklesl – v Řecku (-0,7 %), ve Finsku

¹ Vývoj HDP, hrubé přidané hodnoty a jejich složek je vyjádřen prostřednictvím objemových indexů (tj. očištěn o vliv cen) a po očištění o sezónní a kalendářní vlivy. Údaje jsou platné k 31. 3. 2020.

² Příspěvky ke změně HDP po vyloučení dovozu pro konečné užití.

(-0,6 %), v Itálii (-0,3 %) a Francii (-0,1 %). V Německu a Velké Británii se HDP mezičtvrtletně neměnil.

Pokračovalo zpomalování tempa růstu objemu vyplacených mezd a platů.

Objem vyplacených mezd a platů loni vzrostl o 7,1 %. Jde o nižší přírůstek než v letech 2017 a 2018, stále se ale jedná o velmi silný růst (v období 2009 až 2019 jde o třetí nejvýraznější navýšení). Celková zaměstnanost³ loni vzrostla o 0,7 %, nejméně od roku 2014, takže nárůst mezd a platů se v naprosté většině projevil navýšením úrovně výdělků. Silněji než dříve ale loni působil růst cenové hladiny. Reálně tak mzdy a platy loni vzrostly o 4,1 %⁴. Již několik let se vysoké tempo růstu objemu vyplacených náhrad zaměstnancům projevuje na klesající míře zisku nefinančních podniků⁵. Loni tento ukazatel ještě drobně poklesl na 46,5 %. Z hlediska míry zisku se tak ČR stále drží v evropském nadprůměru. V samotném 4. čtvrtletí meziroční navýšení objemu mezd a platů dosáhlo 6,5 % a pokračovalo tak postupné zpomalování tempa patrné v průběhu celého roku. Zároveň se v závěru roku meziročně nezvýšila celková zaměstnanost. Silný růst cenové hladiny ale vedl k výrazné redukci reálné dynamiky výdělků (3,4 %, nejméně od 3. čtvrtletí 2014).

Růstu mezd a platů dominovala spíše odvětví služeb.

Nejvíce loni narůstal objem mezd a platů vyplacených u činností v oblasti nemovitostí (11,0 %), v odvětvích s převahou vládního sektoru⁶ (10,3 %) a v informačních a komunikačních činnostech (8,3 %, zde objem mezd a platů podpořil přírůstek celkové zaměstnanosti 4,5 %). Nejvyššího meziročního růstu vyplacených mezd a platů (11,3 %) ve 4. čtvrtletí dosáhly činnosti v oblasti nemovitostí, kde se projevily i výrazný přírůstek zaměstnanosti (4,7 %). Vysokou dynamiku měla i odvětví s převahou vládního sektoru (10,7 %, růst zaměstnanosti 2,4 %). Zrychlil přírůstek mezd a platů vyplacených v informačních a komunikačních činnostech (9,4 %, zčásti ovlivněno zrychlením nárůstu zaměstnanosti na 5,2 %). Pod celkovým průměrem byl růst mezd a platů v uskupení obchod, doprava, ubytování a pohostinství (6,1 %), kde také poklesla zaměstnanost o 0,6 %, a dále ve stavebnictví (5,8 % při nárůstu zaměstnanosti o 2,4 %). Meziroční pokles zaměstnanosti se odehrál ve 4. čtvrtletí v zemědělství, lesnictví a rybářství (zaměstnanost klesla meziročně o 3,2 %, mzdový růst dosáhl 5,4 %), u profesních, vědeckých, technických a administrativních činnostech (pokles zaměstnanosti o 1,9 %, nárůst vyplacených mezd a platů o 5,5 %) a v peněžnictví a pojišťovnictví (-0,2 %, nárůst mezd a platů o 5,2 %). Vývoj objemu mezd a platů ve zpracovatelském průmyslu odrážel zpomalení, ke kterému v odvětví došlo ve 4. čtvrtletí. Zaměstnanost klesla o 1,8 % a objem vyplacených mezd a platů rostl nejméně v celém hospodářství (3,2 %).

Domácnosti ve 4. čtvrtletí výrazněji zvýšily výdaje na konečnou spotřebu.

Výdaje na domácí spotřebu se loni zvýšily o 2,9 % a navzdory drobnému zpomalení v porovnání s předchozím rokem zůstaly klíčovou složkou podporující růst HDP. Pod 3% hranici se roční přírůstky domácí spotřeby dostaly po čtyřech letech. Dynamika spotřeby domácností (3,0 %) byla mírně vyšší než u vládních institucí (2,6 %). Ve 4. čtvrtletí spotřeba celkově meziročně vzrostla o 2,8 %. Drobné zpomalení oproti předchozímu kvartálu mělo původ v propadu meziročního tempa spotřeby vládních institucí (1,7 %). Naopak domácnosti se zcela neřídily obavami vyjadřovanými v konjunkturálních průzkumech a meziroční přírůstek jejich spotřeby zrychlil na 3,2 %, nejvíce od 2. čtvrtletí 2018. Mezičtvrtletní navýšení spotřeby ve 4. kvartálu bylo nejslabší od konce roku 2013 (0,3 %). Zatímco u domácností výdaje posílily o 1,0 %, vládní instituce po dvou čtvrtletích mohutných přírůstků spotřebu mezičtvrtletně snížily o 1,3 %. Bližší pohled na strukturu spotřeby ukazuje, že v závěru roku posílila

³ Zaměstnanost v pojetí národních účtů, údaj je sezónně očištěn.

⁴ Do reálného vyjádření převedeno s využitím deflátoru výdajů na konečnou spotřebu domácností.

⁵ Míra zisku nefinančních podniků je definována jako podíl hrubého provozního přebytku k hrubé přidané hodnotě (B.2g/B.1g). Tento ukazatel reprezentuje ziskovost výrobních faktorů z výrobního procesu.

⁶ Veřejná správa a obrana, vzdělávání, zdravotní a sociální péče.

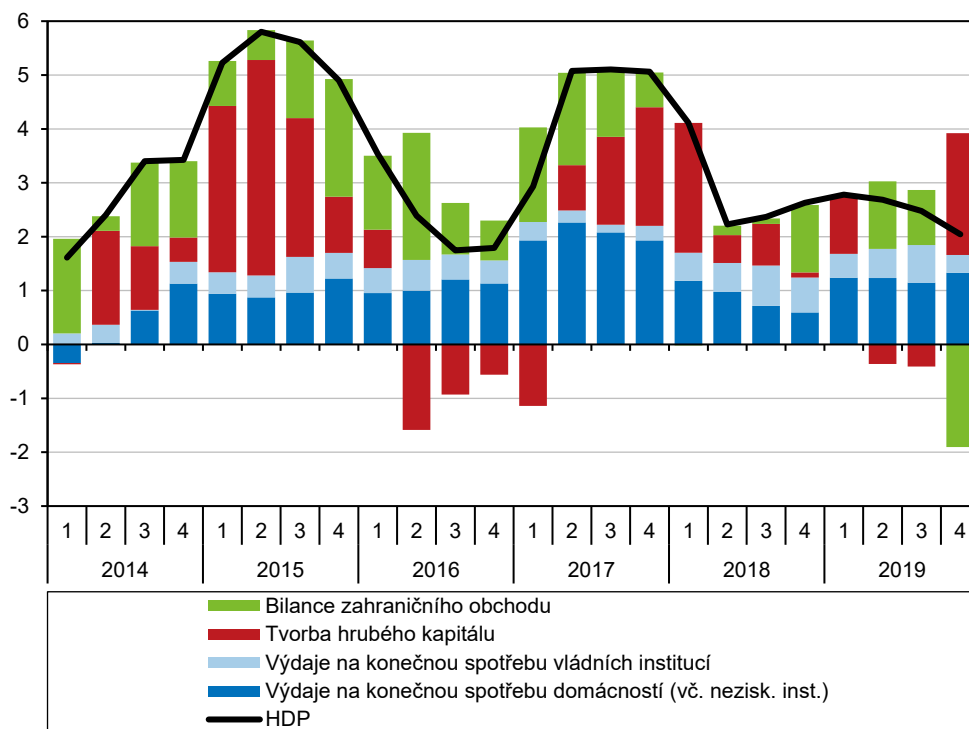

meziroční dynamika v případě služeb (3,6 %)⁷. Oslabil růst spotřeby trvanlivých statků, i když tempo u předmětů dlouhodobé (2,9 %) i střednědobé (3,8 %) spotřeby zůstalo poměrně solidní.

Míra úspor domácností se loni výrazně zvýšila.

Hrubý disponibilní důchod domácností se loni nominálně navýšil o 244,7 mld. korun, výrazně více než v předchozím roce, takže při relativně stabilním tempu růstu spotřebních výdajů došlo k nárůstu míry úspor⁸ na 13,2 % (+2,3 p. b.), nejvíce od roku 2009. Průměrný měsíční příjem domácností na osobu⁹ loni dosáhl 28 648 korun a meziročně se zvýšil o 2 292 korun, což je nejvýraznější nominální nárůst za celou dostupnou časovou řadu. Důvodem je zmíněný silný nárůst disponibilního důchodu, ale rovněž navýšení naturálních sociálních transferů¹⁰, které jsou součástí příjmů domácností. Jejich průměrná měsíční hodnota na obyvatele dosáhla loni 5 171 korun a na celkových příjmech domácností se podílela 18,1 %. Růst naturálních sociálních transferů lze mimo jiné vysvětlit výrazným mzdovým nárůstem ve službách, které jsou v nich obsaženy. Reálné navýšení příjmů domácností na obyvatele loni dosáhlo 5,6 %¹¹.

Graf č. 2 Příspěvky výdajových složek k reálné změně HDP* (objemové indexy, meziroční růst, příspěvky v p. b., HDP v %)

Zdroj: ČSÚ
*po vyloučení dovozu pro konečné užití

⁷ Údaje o spotřebě dle trvanlivosti jsou v domácím pojetí a bez sezónního očištění.

⁸ Míra úspor domácností je definována jako podíl hrubých úspor a hrubého disponibilního důchodu se zahrnutím úpravy o čistý podíl domácností na rezervách penzijních fondů (B.8g/(B.6g+D.8)). Hrubé úspory představují část hrubého disponibilního důchodu, který nebyl spotřebován ve formě výdajů na konečnou spotřebu.

⁹ Průměrný měsíční příjem domácností na osobu v nominálním vyjádření je definován jako podíl upraveného disponibilního důchodu domácností a středního stavu obyvatelstva.

¹⁰ Naturální sociální transfery (D.63) zahrnují hodnotu individuálních služeb a zboží poskytnutých vládními institucemi a neziskovými institucemi sloužícími domácnostem (NISD) a také věcné dávky poskytované obcemi (včetně refundací schválených výdajů domácností za určité druhy výrobků a služeb) a veškeré hodnoty netržních služeb vládních institucí a NISD poskytnutých pro individuální spotřebu. Individuální služby a zboží poskytnuté domácnostem vládními institucemi a neziskovými institucemi sloužícími domácnostem představují hodnotu výrobků a služeb poskytnutých ve formě zdravotní a sociální péče, vzdělání, bydlení apod. Jsou to zejména naturální dávky související se zdravotním pojištěním (platby za zdravotní pomůcky, lékařské, zubní ošetření, operace apod.) hrazené zdravotními pojišťovnami těm, kdo toto zboží a služby poskytují.

¹¹ Upraveno deflátorem výdajů na konečnou spotřebu domácností za rok 2019.

Investiční aktivita ve 4. čtvrtletí výrazně mezičtvrtletně i meziročně posílila.

V roce 2019 vzrostly výdaje na tvorbu hrubého kapitálu o 3,3 %. To je méně než v předchozích dvou letech. Výdaje na tvorbu hrubého fixního kapitálu se zvýšily o 2,7 %. Ve 4. čtvrtletí 2019 se tvorba hrubého kapitálu meziročně zvýšila o 9,2 %, nejvíce od 1. čtvrtletí 2018. Výrazný přírůstek byl zčásti způsoben navýšením zásob¹². Výdaje na tvorbu hrubého fixního kapitálu se rovněž meziročně zvýšily, a to o 4,6 %. Investiční aktivita tak po slabém 2. a 3. kvartálu ve 4. čtvrtletí opět podpořila růst HDP (tvorba hrubého kapitálu 2,3 p. b., z toho hrubý fixní kapitál 1,0 p. b.). Mezičtvrtletní nárůsty ve 4. kvartálu odpovídaly výraznému zrychlení meziroční dynamiky. Výdaje na tvorbu hrubého kapitálu se oproti 3. čtvrtletí zvýšily o 8,6 % a na tvorbu hrubého fixního kapitálu o 4,1 %. Loňský nominální nárůst výdajů na tvorbu hrubého fixního kapitálu (76,0 mld. korun) téměř z poloviny připadl na sektor nefinančních podniků (36,6 mld., 4,3 %). Nárůst investiční aktivity nefinančních podniků byl loni slabší než v roce 2018, i proto mírně poklesla jejich míra investic¹³. Ta dosáhla 28,5 % a snížila se o 0,5 p. b. Sektor vládních institucí navýšil investiční aktivitu o 24,2 mld. korun (10,8 %), což bylo rovněž méně než v předchozím roce, který ovlivnil cyklus čerpání evropských dotací. V případě domácností došlo rovněž k výraznému navýšení investic, a to o 18,5 mld. (7,7 %). Míra investic domácností přesto loni drobně poklesla na 8,5 %¹⁴. Výdaje na tvorbu hrubého fixního kapitálu finančních institucí poklesly o 3,5 mld. korun (9,5 %), druhý rok v řadě.

Stabilní meziroční růst si držely investice do obydlí.

Podle věcného členění tvorby hrubého fixního kapitálu loni oslabilo meziroční tempo růstu ve všech důležitých investičních kategoriích¹⁵. Navzdory oslabení tempa ve srovnání s rokem 2018 byl nejsilnější přírůstek investic do obydlí (5,5 %). Výrazný byl také přírůstek výdajů na produkty duševního vlastnictví (5,4 %), u kterých stabilně silná dynamika trvá již šest let (kategorie zahrnuje kromě výzkumu a vývoje i výdaje na software a databáze, které v posledních letech nabyly na významu). Po silném roce 2018 se neudržela dynamika výdajů na ostatní budovy a stavby, stále však přírůstek loni dosáhl 4,0 %. Jen mírně se zvýšily investice do ICT a ostatních strojů a zařízení (1,0 %). Loni klesly výdaje na dopravní prostředky a zařízení (-1,9 %, zčásti se projevila i vysoká základna předchozího roku). Ve 4. čtvrtletí se meziročně poměrně výrazně zvýšily výdaje na obydlí (8,6 %) i ostatní budovy a stavby (8,2 %). Růst zrychlil v případě produktů duševního vlastnictví (5,2 %) a po dvou čtvrtletích poklesů se o 2,7 % zvýšily také investice do ICT a ostatních strojů a zařízení. Výrazně ve 4. čtvrtletí meziročně klesly investice do dopravních prostředků a zařízení (-7,1 %).

Po silném 2. a 3. kvartálu 2019 se přebytek zahraničního obchodu ve 4. čtvrtletí propadl.

Bilance zahraničního obchodu se zbožím a službami loni dosáhla přebytku 345,7 mld. korun¹⁶. Kladné saldo se oproti roku 2018 zvýšilo o 3,7 mld. Bilance obchodu se zbožím sice zaznamenala nárůst přebytku o 15,0 mld. korun, v případě služeb ale došlo ke snížení o 11,4 mld. Bilance zahraničního obchodu ve 2. a 3. čtvrtletí výrazně přispívala k meziročnímu růstu HDP (1,3 a 1,0 p. b. ve 2. a 3. kvartálu). Ve 4. čtvrtletí ale přebytek dosáhl 70,8 mld. korun (nejhorší výsledek za 4. čtvrtletí od roku 2014) a meziročně se snížil o 22,8 mld. (největší propad od 3. čtvrtletí 2010). Bilance tak meziroční růst HDP zbrzdila o 1,9 p. b. Zatímco v předchozích kvartálech bylo navýšení přebytku způsobeno mírným růstem importu, který nepřekonával export, ve 4. čtvrtletí došlo k meziročnímu reálnému poklesu vývozu o 1,5 % (dovoz si držel mírné tempo 1,4 %).

¹² Ve 4. čtvrtletí dosáhla změna zásob +19,9 mld. korun, což je o 16,2 mld. více než ve stejném období předchozího roku. Mezičtvrtletní srovnání rovněž ukazuje, že změna zásob podstatně podpořila nárůst výdajů na tvorbu hrubého kapitálu.

¹³ Míra investic nefinančních podniků je definována jako podíl hrubé tvorby fixního kapitálu k hrubé přidané hodnotě (P.51g/B.1g). Tento ukazatel vyjadřuje podíl investic do nefinančních aktiv (budovy, stroje aj.) a hodnoty vytvořené v průběhu výrobního procesu.

¹⁴ Míra investic domácností je definována jako podíl hrubé tvorby fixního kapitálu k hrubému disponibilnímu důchodu se zahrnutím úpravy o čistý podíl domácností na rezervách penzijních fondů (P.51g/(B.6g+D.8)).

¹⁵ Data o věcném členění tvorby hrubého fixního kapitálu nejsou sezónně očištěna.

¹⁶ Podle metodiky čtvrtletních národních účtů (vývoz a dovoz v ocenění FOB/FOB).

Snížil se tak přebytek obchodu se zbožím (o 7,7 mld. korun), ale zejména kladné saldo obchodu se službami (o 15,0 mld., nejvýraznější pokles od počátku roku 2005).

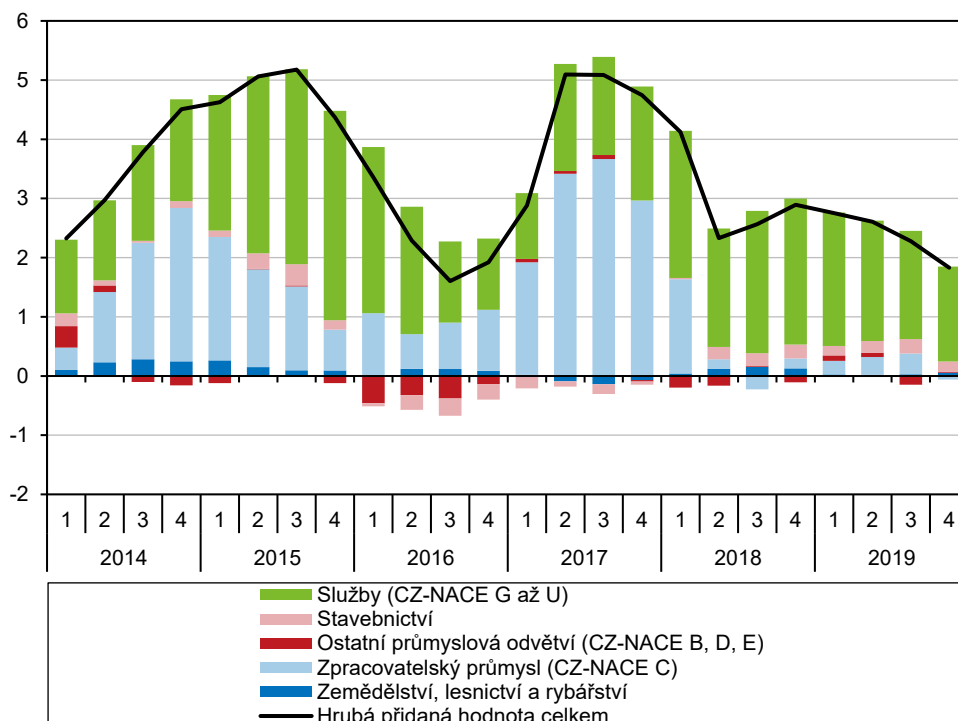
Růst hrubé přidané hodnoty loni nejvíce podporovaly služby.

Hrubá přidaná hodnota (HPH) ve 4. čtvrtletí 2019 meziročně vzrostla o 1,8 %, méně než HDP. Mírně nižší bylo i navýšení dynamiky za celý rok 2019 (2,4 %). Mezičtvrtletní přírůstek ve 4. čtvrtletí činil 0,4 % a drobně tak zrychlil oproti předchozímu kvartálu. Po celý rok za většinu meziročního růstu HPH odpovídala odvětví služeb (příspěvek 1,9 p. b. k přírůstku v roce 2019). Ze služeb loni vynikal příspěvek váhově významného uskupení obchod, doprava, ubytování a pohostinství (příspěvek 0,5 p. b., přírůstek HPH 2,6 %) a zejména informačních a komunikačních činností (0,4 p. b., 7,6 %), jejichž dynamický vývoj v posledních sedmi letech značně posílil jejich význam pro domácí ekonomiku. Menší vliv pak loni mělo stavebnictví a zpracovatelský průmysl (shodně 0,2 p. b.).

Pokračoval dynamický rozvoj informačních a komunikačních činností.

V samotném 4. kvartálu téměř kompletně k meziročnímu růstu přispívaly služby (1,6 p. b.). Nejvíce veřejná správa a obrana, vzdělávání, zdravotní a sociální péče (0,4 p. b.), kde ke konci roku meziroční dynamika zrychlila na 2,3 %. Shodně 0,3 p. b. k růstu přispěly informační a komunikační činnosti (meziroční přírůstek HPH 6,1 %), činnosti v oblasti nemovitostí (3,6 %) a profesní, vědecké, technické a administrativní činnosti (3,7 %). Naopak oslabil příspěvek uskupení obchod, doprava, ubytování a pohostinství (0,2 p. b., přírůstek HPH 1,1 %). V posledních dvou letech byl poměrně solidní meziroční růst HPH ve stavebnictví (3,1 % ve 4. čtvrtletí 2019), předchozí propady ale vedly ke snížení váhy, a tedy i příspěvku odvětví k celkovému růstu (0,2 p. b.). Ve zpracovatelském průmyslu ve 4. čtvrtletí HPH meziročně klesla o 0,3 % a celkový růst tak zbrzdila o 0,1 p. b.

Graf č. 3 Příspěvky odvětví k reálné změně HPH (objemové indexy, meziroční příspěvky v p. b., HPH v %)

Zdroj: ČSÚ